

Avaruus kaipauksen, surun ja muutoksen kuvaajana Hectorin Herra Mirandos -levyllä

1.5.2022

avaruus populaarimusiikki

Sami Skantsi

saskan[a]utu.fi

Digitaalinen kulttuuri

Turun yliopisto

Tämä essee tarkastelee avaruuden vertauskuvallista käyttöä Hectorin vuonna 1973 julkaistulla Herra Mirandos -levyllä. Avaruus oli suosittu aihe 1960-1970-lukujen populaarimusiikissa, ja monen aikalaisartistin tapaan suomalainen rock- ja folk-muusikko Hector hyödynsi aihetta kappaleidensa sanoituksissa. Mystiikasta ja fantasiasta ammentava Herra Mirandos ei ole varsinaisesti avaruusaiheinen, mutta avaruuden kuvastoa käytetään levyllä toistuvasti. Esseessä paneudutaan levyn kappaleiden sanoitukseen väljästi sisällönanalyysin kautta ja osoitetaan, kuinka avaruus toimii levyllä hienovaraisena kaipauksen, surun ja muutoksen kuvaajana.

Kuva 1. Hectorin vuonna 1973 julkaistun Herra Mirandos -levyn kansi.

Johdanto

nyt tuulet nukkuvat rannoilla
 rauhatonta untaan,
 ja kosminen yksinäisyys minusa
 kuin sinooperitaivaan tähdellä...

Hectorin vuonna 1973 julkaistun *Herra Mirandos* -levyn sisäkannen saatesanat johdattavat kuulijan arvoitukselliselle matkalle kauas avaruuteen. Levyn kappaleissa kuumatkat, yksinäiset tähdet sekä Aurinkoon jääneet astronautit maalaavat avaruudesta haikean ja surumielisen kuvan. Mystiikasta, salatieteistä ja fantasiasta ammentava levy ei ole teemoiltaan avaruusaiheinen, mutta aihepiiriin viitataan useassa kappaleessa viittausten pohjavireen ollessa melankolinen, jopa lohduton. Tässä esseessä käsittelen avaruutta kaipauksen, surun ja muutoksen kuvaajana *Herra Mirandos* -levyllä.

Hector eli Heikki Harma (s. 1947) on suomalainen rock- ja folk-muusikko, jonka levytysura alkoi *Palkkasoturi*-singlellä vuonna 1965. Hector on julkaissut pitkällä urallaan yli kaksikymmentä studioalbumia ja lukuisia kotimaisen musiikin hittikappaleita. *Herra Mirandos* on Hectorin toinen soololevy, joka sisältää artistin tunnetuimpiin lukeutuvat teokset *Lumi teki enkelin eteiseen* ja *Asfalttiprinssi*. Levy on Hectorin kaupallisesti menestyneimpiä levytyksiä, ja sitä on myyty yli 71 000 kappaletta. Hector on leikitellyt uransa varrella useilla eri tyyllilajeilla, mutta varsinkin alkuvuosien tuotanto mielletään usein osaksi laulaja-laulunkirjoittaja-perinnettä ja Yhdysvalloista alkunsa saanutta poliittisesti kantaaottavaa folk-liikettä. Tyylikirjoltaan lavea *Herra Mirandos* sisältää lisäksi muun muassa psykedeelisiä sävyjä ja aikanaan kokeellisia elektronisia elementtejä.

Ympäristö ja ihmistä ympäröivät tilat ovat olleet kiinteä osa Hectorin kappaleiden kuvastoa läpi hänen uransa ajan. Tarja Rautiainen-Keskustalo käsittelee Hectorin tuotannon rikasta luontosuhdetta artikkelissaan *Lumienkeli eteisessä. Hectorin laulujen luontosuhteesta*. Rautiainen-Keskustalo asemoi Hectorin osaksi pastoraalisia teemoja hyödyntäviä laulun tekijöitä. Pastoraalit ovat antiikin ajalla alkunsa saaneita paimenrunoja ja -näytelmiä, mutta yleisesti pastoraalilla tarkoitetaan kirjallisuuden lajityyppiä, jossa ihmisen elämänvaiheet kuvataan luonnonympäristössä, jolloin luonto ja urbaani ympäristö nähdään toisilleen vastakkaisina tiloina. Pastoraaliset lähestymistavat olivat tärkeässä osassa 1960-luvun folk-liikkeen ympäristöaktivismia

sekä 1960- ja 1970-lukujen brittiläistä pop- ja rockmusiikkia. Maaseudun ja kaupungin vastakkainasettelu sekä luonnon mystifiointi ovat esillä myös *Herra Mirandos* -levyllä.

Ihmisen ja avaruuden suhde on ollut suurimman osan ihmiskunnan historiasta yhdensuuntainen. Olemme ammentaneet kosmisesta kaukaisuudesta ihmiselämän edellytyksen, auringonvalon, lisäksi eri kulttuureissa muun muassa ajankierron periaatteet ja uskonnollisia suuntaviivoja. Avaruus on ollut pitkään mukana myös taiteen kuvastossa; ensimmäinen Kuuta esittävä veistos on syntynyt tiettävästi jo pronssikaudella. Vuosisatojen saatossa avaruudesta on muodostunut kiinteä osa kirjallisuutta ja kuvataidetta sekä elokuvan ja musiikin kuvastoa. Suhteemme avaruuteen muuttui kahdensuuntaiseksi vuonna 1944, kun onnistuimme lähestymään sitä raketilla ensimmäistä kertaa. 1960-luvulla matkoja tehtiin jo säännöllisesti, ja lopulta Kuu valloitettiin vuonna 1969, vain neljä vuotta ennen *Herra Mirandos* -levyn julkaisua. Levy on tuotettu historiallisessa risteyskohdassa, jossa vuosisatoja kuroteltu kaukaisuus muuttui hetkessä televisiosta katsottavaksi arkipäiväksi.

Esseessä tarkastelen *Herra Mirandos* -levyn seitsemän kappaleen sanoituksia väljästi sisällönanalyysin kautta. Tutkin, kuinka Hector käsittelee avaruutta vertauskuvana kaipaukselle, surulle ja muutokselle levyn kappaleiden kontekstissa. Käsitän avaruuden kuvastona avaruutta kuvaavat tai siihen kiinteästi yhdistettävät sanat, kuten tähden, Kuun, Auringon ja astronautin. Sen sijaan avaruuskuvasolle määritettävät tunnemerkitykset ovat enemmänkin tulkinnanvaraisia, joten lähestyn niitä tapauskohtaisesti sanoitusten mahdollistamalla tavalla. Esittelen levyn valikoituja avaruusviittauksia tekstilainauksen kautta, jotka ovat samassa tyyliä kirjoitusasussa kuin ne on painettu levyn vinyylipainoksen sanaliitteeseen. Lisäksi avaen kappaleita laajemmin siltä osin kuin se on tarpeellista tulkinnan mahdollistamiseksi. Kulttuurituotteet ovat oman aikansa kuvia, joten ensin taustoitin aihepiiriä tarkastelemalla avaruuden kuvaston käyttöä populaarimusiikissa laajemminkin.

Avaruus populaarimusiikissa

Avaruus on ollut aina suosittu aihe populaarimusiikissa. Ken McLeod katsoo artikkelissaan *Space Oddities: Aliens, Futurism and Meaning in Popular Music* (2003) avaruuskuvasaston käytön suosion kasvaneen yleisesti populaarikulttuurissa samassa suhteessa avaruuden valloituksen etenemisen kanssa. Avaruuden teemat kuuluivat jo rockmusiikin ensimmäisiin levytyksiin luettavassa Jackie

Brenstonin kappaleessa *Rocket 88*, joka julkaistiin vuonna 1951. Avaruuden valloituksen tahti kiihtyi läpi 1950–1960-lukujen ajan, ja avaruuskuvaston suosio musiikissa kukoisti erityisesti ihmisen otettua ensiaskeleensa Kuun pinnalla.

McLeodin mukaan avaruus ja sen monimuotoisuus ovat kiinnostaneet musiikintekijöitä tyyllilajista riippumatta. Avaruusmatkailu, avaruusoliot ja kaukaiset taivaankappaleet ovat toimineet innoittajina esimerkiksi Bill Haleyn rockille, George Clintonin funkille ja Sun Ra'n jazzille. Tyyllilajien kirjon eri vuosikymmenillä toteavat vuonna 1994 julkaistussa artikkelissaan *Space activities and global popular music culture* myös Allison Rae Wessels ja Patrick Collins, jotka huomauttavat ilmiön ulottuvan länsimaista populaarimusiikkia laajemmalle. Avaruutta käsittelevää musiikkia on tuotettu runsaasti erityisesti Japanissa, jossa ilmiö on kytköksissä anime-kulttuuriin; avaruudesta innoituksensa saaneet anime-elokuvat ovat synnyttäneet satoja avaruusaiheisia levytyksiä. Populaarimusiikissa avaruus näkyy paitsi tyyllilajien rikkautena myös lähestymistapojen sävyjen kirjona. Sekä McLeod että Wessels ja Collins löytävät lukuisia eri näkökulmia, joista aihepiiriä lähestytään. Avaruusaiheisissa kappaleissa esimerkiksi matkataan uteliaasti kohti tuntematonta ja koetaan voimaantumista futurismin kautta sekä käsitellään muun muassa kaukaisten muukalaisten kohtaamisia ja avaruusmatkailun käytännön haasteita. Vain mielikuvitus on ollut rajana avaruudesta ammennettaessa.

Yksi länsimaisen populaarimusiikin tunnetuimpia avaruuden valloittajia on eittämättä brittiläinen rock- ja popmuusikko David Bowie (1947–2016). Bowien vuonna 1972 julkaistu levy *The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars* kertoo tarinan ulkoavaruudesta saapuneesta rocktähdestä, joka jää oman suosionsa vangiksi ja päättää päivänsä. Kappaleiden tarinoiden ja levyn kansitaiteen lisäksi Bowie esitti Ziggy Stardustin hahmoa myös levyn aikaisissa konserteissaan. Bowie toimi voimakkaana innoittajana Hectorille, joka kertoo elämäkertakirjassaan *Hector: Asfalttihippi: muistelmia putkiradiosta Ruusuportille* ottaneensa kokonaisvaltaisesti vaikutteita Bowielta ja tehneensä Herra Mirandoksen hahmosta Ziggy Stardustin kalpean pohjoisen sukulaissielun. Levyn sisäkannen omistuskirjoituksen mukaan *Herra Mirandos* on omistettu muiden muassa Ziggylle.

Ziggy Stardustin mahtipontisen ja humoristisenkin glam rock -teatterin lisäksi avaruus näkyy ja kuuluu Bowien tuotannossa myös yksinäisyytenä, suruna ja kuolemana. Vuonna 1969 julkaistu, Stanley Kubrickin (1928–1999) vuotta aikaisemmin ensi-iltansa saaneesta tieteiselokuvasta *2001: Avarusseikkailu (2001: A Space Odyssey)* innoituksensa saanut, *Space Oddity* -kappale kertoo

tarinan avaruudessa ajelehtivasta astronautista, Majuri Tomista. Kappaleen tunnelma on surumielinen ja välittää tunteen yksin avaruudessa olemisesta ja lopulta tulevan menehtymisen ymmärtämisestä. Kappaleen tulkinnat saivat uusia sävyjä Bowien viimeiseksi jääneeltä *Blackstar*-levyltä vuonna 2015 julkaistun samannimisen musiikkivideon myötä. Angela Ndalianis katsoo artikkelissaan *Bowie and Science Fiction / Bowie as Science Fiction* (2018) Bowien palanneen videolla Majuri Tomin hahmoon. Videolla nähdään kuolleen makaava astronautti, joka Ndalianisin mukaan viittaa Majuri Tomiin. Bowien arvellaan tienneen olevansa kuvaushetkellä vakavasti sairas, joten avaruuden vertauskuvallinen suru konkretisoituu videolla pysäyttävällä tavalla. Tämä on luonnollisesti äärimmäisen lohduton esimerkki avaruuden vertauskuvallisesta käytöstä musiikissa.

Kaipausta ja avaruuden surumieliset merkitykset

Hectorin lähtökohdat *Herra Mirandos* -levyn tekemiseen olivat David Bowien innoituksen lisäksi science fictionissa, mystiikassa, parapsykologiassa ja salatieteissä. Elämäkertateoksessaan Hector kertoo olleensa kiinnostunut Bowien tapaan Kubrickin *2001: Avaruusseikkailu* -elokuvasta ja toimittaja Jorma Elovaaran (1946–2019) julkaisemasta teosofisesti värittyneestä *Tähti*-lehdestä. Lisäksi vaikutteita on haettu myös fantasiakirjallisuudesta. Levyn kappaleissa *Meiran laulu* ja *Takaisin Narniaan* viitataan brittiläisen kirjailijan C. S. Lewisin (1898–1963) suosittuun lapsille suunnattuun *Narnian tarinat* -kirjasarjaan (*The Chronicles of Narnia*), joka julkaistiin vuosina 1950–1956. Avaruuden kuvasto ei ole levyllä pääosassa, mutta se näyttäytyy läpi levyn pieninä ja toistuvina surumielisinä viittauksina.

Tähti, Aurinko ja astronautti esiintyvät kappaleessa *Olet lehdetön puu*, jossa kertoja vertaa itseään iltataivaan tähteen ja Aurinkoon jääneeseen astronauttiin:

niinkuin tähti yksinäinen
iltataivaalla oon,
astronautti ensimmäinen,
joka jäi aurinkoon...
ja sä ootat siinä iltaa
kasvot ikkunaan päin;
kuljet muistojesi siltaa,
sinun itkevän näin...

Kappaleessa kertoja on lähtenyt laulun kohteen luota ja katselee tämän surevan lähtemistä ja kaipaavan häntä. Kertoja kuitenkin ihmettelee surua, sillä hän kokee, ettei koskaan ollutkaan läsnä laulun kohteen luona. Kappale tarjoaa tulkintoja avaruuden vertauskuvallisesta käytöstä menettämisen tuomalle surulle. Yksinäinen tähti taivaalla voidaan nähdä kaukaisena ja saavuttamattomana rakkauden kohteena, jonka toivotaan tulevan todeksi. Avaruus on yhtä aikaa läsnä ja näkyvä, mutta silti tavoittamattomissa. Aurinkoon jäänyt astronautti voi mahdollisesti kuvastaa avaruuteen lähtenyttä ja siellä menehtynyttä. Aurinko antaa meille elämän, mutta myös ottaa sen, mikäli olemme liian lähellä. Tämä voidaan nähdä katkerana kuvauksena lähes toteutuneesta rakkaussuhteesta ja rakkauden kitkerästä luonteesta.

Eräänlainen salaperäinen kaipaus näyttäytyy myös levyn nimikkokappaleessa *Herra Mirandos*, jonka arvoituksellisessa tarinassa tähden syttymisen myötä jokin uusi aika alkaa:

niin viimeinkin, tähti syttyy viimeinkin
nyt kaipaen kaiken jälkeen,
sitä kaipaen yöni jälkeen...

Kappaleen tarinassa on odotettu syttyväksi tähteä, jonkinlaista suunnannäyttäjää. Kertoja kuvailee ympäristön hämäräksi, ja kertoo tähden syttyttyä Herra Mirandoksen johdattavan hänet kohti valoa. Monitulkintainen teksti tarjoaa kuulijalle myös laulavan, syövän ja Meira-hahmon kanssa tanssivan Ziggyn. Avaruus onkin läsnä sekä viittauksena Bowien hahmoon että tähdenä, jonka syttyminen voi mahdollisesti tarkoittaa kaivattua heräämistä tai uskaltamista – ehkäpä itsensä musiikillista löytämistä Bowien kautta. Mielikuva glam rock -avaruusolio Ziggy Stardustista nauttimassa arkisesti ruokaansa inhimillistä Bowien teatraalista hahmoa ja osoittaa, että vastaavanlainen roolihahmoilla leikittely on ollut mahdollista myös Hectorille, joka levyn tekemisen aikaan sovitti artistiuraansa yhteen päivätöiden ja perhe-elämän täyttämisen arjen kanssa. Syttyvän tähden odottaminen voidaan nähdä kuvaavan Hectorin kaipuuta Bowien kautta tapahtuvaan musiikilliseen kukoistukseen.

Meiran laulu on tietävästi saanut innoituksensa Narnian tarinoista, sillä kappaleen kertojana kuullaan Meiran ja Herra Mirandoksen lisäksi kirjasarjasta tuttu Aslan-leijona. Avaruuteen kappaleessa viitataan sammuvalla tähdellä. Kappaleen voi tulkita kuvaavan menetystä ja ihmiselämän raskasta taivalta. Kappaleen päähenkilö Meira on lähtenyt matkaan auringonnousun aikaan, ja jäljelle on jäänyt äidin levottomuus. Lopulta Meira taittaa pitkää taivalta sammuneen tähden alla Aslanin puhutellessa häntä:

Meira, Meira, tiedät sen
 on mahdottomuus huomina,
 on monta unta matkaa vuorten taa...
 tähti sammuu, kello käy,
 ei yössä taivaanranta näy
 vain tuuli vapaa voi sen saavuttaa...

Kappaleesta välittyy musertava mielikuva yksinäisen matkan pituudesta, joka alkaa auringonnoususta ja jatkuu yhä tähden sammussa. Matkalle ei näy päätepistettä, ja on epäselvää, onko sitä ylipäänsä mahdollistakaan tavoittaa. Kappaleen lopussa Herra Mirandos kuitenkin valaa Meiraan uskoa kyynelten jälkeen koittavasta uudesta päivästä. Sammuva tähti ja mahdoton huomina luovat lohduttoman kuvan ihmisen päättymättömältä tuntuvasta matkasta, joka kuitenkin alkaa aina aamulla uutena päivänä ja mahdollisuutena. Toisaalta ajan kulumina ja äidin levottomuus antavat mahdollisen viittauksen suruun lapsen vääjäämättömästi varttumisesta.

Kaipauksen ja surun lisäksi *Herra Mirandos* sisältää kiinnostavan viittauksen melankoliselle tyhjyyden tunteelle. Aloituskappaleessa *Ekhnaton rakastui aurinkoon* kertoja seisoo yksin tyhjän kadun varrella:

seison pääkadun varrella –
 täällä ei ole enää ketään...
 taivaassa on iso reikä!
 (onkohan Jumala tehnyt sen
 pudotessaan Helvettiin?)

Kertojan mukaan jäljellä ei ole enää muuta kuin pääkatu, jonka varrella hän seisoo. Jotakin selvästi merkitsevää, jokin kappaleessa myöhemmin mainittava ”rauhonitus”, on tapahtunut ja tämän jälkeen maailma vaikuttaa tyhjentyneen tai jopa hävinneen Jumalankin pudotessa taivaan läpi Helvettiin. Tämä kerrotaan tapahtuneen Ekhnatonin rakastuttua Aurinkoon keväällä leskenlehtien kukkiessa. Tenho Immonen katsoo tutkielmassaan ”*Niinhän on maailma kirjoitettu*”. *Hectorin laulutekstien tekstienvälisyydestä* kappaleen nimen viittaavan kirjailija Mika Waltarin (1908–1979) romaaniin *Sinuhe egyptiläinen* (1945). Romaanissa Egyptin hallitsija Ekhnaton löytää uuden pasifistisen uskon auringonjumala Atonista. Waltari paneutui historialliseen henkilöhaamoon pohjautuvaan Ekhnatoniin myös näytelmässään *Akhnaton, auringosta syntynyt* (1936), jossa tämä noudattamiensa uusien rauhanomaisten uskonoppiensa vuoksi johtaa hallitsemansa valtakunnan lähes tuhon partaalle. Hectorin kappaleessa maailma on tyhjentynyt ja kertoja on jäänyt yksin kaupunkiin. Tämä voidaan tulkita mahdollisesti viittaavan Ekhnatonin valtakunnan tuhoutumiseen.

Aivan kuten kappaleessa *Olet lehdetön puu*, jossa Auringon tavoittelemisen johti astronautin kuolemaan, on kappaleessa Auringon palvomisen johtanut valtakunnan surulliseen muutokseen eli täydelliseen tyhjyyteen. Jälleen vertauksena on Auringon kaksijakoinen voima elämän antajana ja ottajana.

Kuun muutos ja Kuu muutoksen vertauskuvana

Herra Mirandos -levyn mystiikan verhoamilla kappaleilla Auringon ja tähtien lisäksi Kuulla on oma roolinsa surumielisen muutoksen ja ajan kulumisen kuvaajana. Kuun nopea muutos kaukaisesta ja tavoittamattomasta taivaankappaleesta ihmisen valloittamaksi paikaksi on tapahtunut vain muutama vuosi ennen levyn julkaisua ja merkitsee selvää muutosta ihmiskunnan historiassa. Bernd Brunner tarkastelee teoksessaan *Moon: A Brief History* (2010) Kuuta monesta eri näkökulmasta. Päätösluvussa *Moon Melancholia* Brunner kuvailee ensimmäisen onnistuneen kuulennon tuomaa muutosta Kuun asemassa ja havainnollistaa muutoksen konkreettisesti. Yhdysvaltojen presidentti Richard Nixonin (1913–1994) mukaan Kuun valloittamiseen johtanut Apollo 11:n lento oli ihmiskunnan tärkein viikko maailman luomisen jälkeen. Heinäkuussa 1969 tähän julistukseen oli helppo yhtyä, mutta avaruusinnostus laantui ja muuttui arkipäiväiseksi kokemukseksi. Brunnerin mukaan nuoret pojat eivät enää 2010-luvulla halunneet astronauteiksi. Kuumatka ei ollut enää fantasiaa ja seikkailu. *Herra Mirandos* -levyllä Kuun valloittamiseen ja sen tuomaan muutokseen viitataan kappaleissa *Olen hautausmaa* ja *Lumi teki enkelin eteiseen*. Kuuhun muutoksen tulkinnanvaraisempaa vertauskuvana viitataan kappaleessa *Mystalgia*.

Kappaleessa *Olen hautausmaa* kertoja kuvailee ajan kulumista ja sen myötä tapahtunutta ikääntymistään haikein sanankäänteinen. Kertoja muistelee nuoruuttaan 1960-luvun alussa, jonka romanttinen kuunvalossa nuoruuden surujen itkeminen on vaihtunut konkreettiseksi Kuun valloitukseksi ja kertojan ikääntymiseksi:

nyt siitä vuosia jo on kun itkin kuutamoon,
kuu on miehitetty – itsekin mä muuta oon:

Kymmenessä vuodessa kertojasta on tullut muun muassa ”karvainen mies”, ”siipirikko”, ”historiaa” ja ”hautausmaa”. Kappaleessa aikuistuminen ja ikääntyminen nähdään negatiivisessa valossa ja mennyt nuoruus vallattomana ja kaihoisana. Kuun miehittäminen toimii jakajana

nuoruuden ja aikuisuuden välissä ja havainnollistaa muutosta: kaukaiselta tuntuva on saavutettu, eikä paluuta menneeseen ole.

Levyn tunnetuimpiin kappaleisiin lukeutuva *Lumi teki enkelin eteiseen* toistaa samaa surumielisen muutoksen teemaa:

toiset lähtee Kuuhun ja toiset Ruotsiin,
toisilla vaan pienempi palkka on...
isä lähti viis vuotta sitten Ruotsiin,
äiti oli silloin jo onneton...

Hector kertoo elämäkertateoksessaan kappaleen perustuvan uutiseen itsemurhasta, mutta valottaa sen kertovan ennen kaikkea 1960–1970-luvuilla tapahtuneesta muuttoliikkeestä maaseudulta kaupunkiin. Kappaleessa kuvataan toivottomuus ja suru, jotka aiheutuvat tästä muutoksesta. Toisten kerrotaan lähtevän Kuuhun ja toisten Ruotsiin, joista jälkimmäiseen lähdettiin Suomesta tuona aikana töitä etsimään. Kuuhun matkaaminen kuvataan tähän vertautuvana, jokapäiväisenä ja arkisena asiana. Brunnerin kuvaama Kuun aseman muutos on havaittavissa Hectorin surullisen kappaleen taustalla, vaikka ensimmäisestä kuumatkasta oli tuolloin vasta neljä vuotta.

Kappaleessa *Mystalgia* ei käsitellä kuumatkaa, mutta tekstissä mainitaan rakkauden pois vievä kuutamo, joka sekin viittaa ei-toivottuun muutokseen:

ja sinä, ja minä
ja rakkaus mittaamaton
nyt vain entisinä
lauluina vihkoissa on...
nyt kumi ja lumi
ja kuutamo lempemme vie!
ja Mukka on kukka
kun auki on elämän tie!!!

Kertojan ja laulun kohteen suhde on päättynyt ja mittaamattomaksi uskottu rakkaus on jäänyt lauluiksi vihkoihin. Kuutamo yksin ei ole rakkautta vienyt, vaan sen kerrotaan lähteneen myös kumin ja lumen myötä. Kumilla voidaan mahdollisesti viitata auton kumisiin renkaisiin ja lumella joko kevään tulemiseen lumen sulamisen tai talven tulemiseen lumen satamisen kautta. Vuodenaikojen vaihtelut voidaan tulkita viittaavan ajan kulumiseen ja auton kumiset renkaat konkreettiseen lähtemiseen. Kuutamoin rooli asiassa on vaikeammin tulkittavissa, mutta sen

voidaan ajatella olevan esimerkiksi sama menetetty haaveiden kuutamo, joka esiintyy kappaleessa *Olen hautausmaa*. Joka tapauksessa nämä kolme tekijää ovat aiheuttaneet kappaleessa muutoksen, rakkauden menettämisen.

Tarja Rautiainen-Keskustalo näkee Hectorin osana pastoraalista folk-liikettä ja nostaa esille tuotannosta runsaan luontokuvauksen sekä maaseudun ja kaupungin vastakkainasettelun. *Mystalgian* tekstiä tarkastellessa voidaan tulkita, että 1960-luvulla tapahtuneen ihmisen ja avaruuden suhteen muuttumisen myötä luonto ja rakennettu ympäristö saavat kappaleessa rinnalleen kolmannen tilan – avaruuden. Lumi viittaa luontoon ja auton kumiset renkaat urbaaniin elämään, ja näiden rinnalle nostetaan muutokseen osaltaan johtanut kuutamo, joka toteuttaa pastoraalin kolmatta tilaa. Kuten havaittu, *Herra Mirandos* -levyn kappaleissa avaruus negatiivisten tunteiden ja muutoksen vertauskuvana on toistuva, joten pastoraalin kolmannen tilan ajatusta voi soveltaa levyllä laajemminkin. *Mystalgian* tapauksessa pastoraalin tiloja ei kuitenkaan nähdä toisilleen vastakkaisina, vaan rakkauden päättymisen traagisuutta korostetaan asettamalla tilat rinnakkaisiksi. Rakkauden päätyminen on ollut vääjäämätöntä vailla vaihtoehtoa.

Esseessään *Avaruus ja suru* (2021) Maarit Leskelä-Kärki käsittelee tieteiselokuvien antamia merkityksiä yksilölle, ajallisuudelle ja surulle avaruudellisessa kontekstissa. Leskelä-Kärjen mukaan suru näyttäytyy tarkastelluissa elokuvissa henkilökohtaisen tragedian ja menetyksen kautta. Elokuvien varsinaiset pääasialliset tapahtumat käsittelevät suuria teemoja, kuten maailmanloppua ja avaruudessa olevan elämän löytämistä, mutta silti keskiössä on avaruuden kontekstin kautta kuvattu surun kokemus. Sama havainto voidaan tehdä Hectorin *Herra Mirandos* -levystä. Monitulkintaisten ja abstraktien teemojen lisäksi kappaleissa käsitellään ylätasolla muun muassa Narnian tarinoita, Egyptin hallitsijan vaiheita ja muuttoliikettä kaupunkiin, mutta kappaleiden ydin vaikuttaa tiivistyvän yksilön kaipauksen, surun ja ei-toivotun muutoksen kokemukseen, jotka kaikki kuvataan avaruuden kautta.

Yhteenveto

Avaruuden kuvasto on ollut laajasti hyödynnettyä, rikasta ja monitahoista populaarimusiikissa, ja käyttömahdollisuuksien monipuolisuus näkyy myös Hectorin *Herra Mirandos* -levyllä. Edellä on kuvattu seitsemän esimerkkiä, joissa avaruuden kuvastoa käytetään levyllä vertauskuvallisessa

tarkoituksessa kaipaukselle, surulle ja ei-toivotulle muutokselle. Esimerkit ovat sanoitusten pohjalta tehtyjä tulkintoja, mutta löydetty sävyn toistuva samansuuntaisuus viittaa siihen, että Hector on johdonmukaisesti valinnut lähestymistavan ja antanut avaruudelle roolin tunteiden välittäjänä. Levyn nimikappaletta lukuun ottamatta avaruudella kuvataan negatiivisiksi tulkittavia tunteita.

Hectorin tuotannossa on havaittu olevan folk-liikkeelle ominainen pastoraalinen näkökulma, mutta *Herra Mirandos* antaa viitteen sen laajentamisesta kolmanteen tilaan, joka tässä tapauksessa on avaruus. Itsessään avaruus on paikkana ristiriitainen yhdistelmä luonnontilassa olevaa ja rakennettua. Toisaalta valtava avaruus on mitä suurimmissa määrin ihmiskäden kosketuksesta vapaata tilaa, mutta toisaalta taas ihminen ei voi kulkea siellä ilman teknologian mahdollistamaa apua ja rakennettua ympäristöä. Toistuva avaruuskuvasto on läsnä levyllä, ja vaikka avaruutta ei esitetä suoranaisesti vastakohtana luonnolle ja kaupungille, käytetään sitä lähes poikkeuksetta vertauskuvana negatiivisina pidetyille tunteille. Avaruuden voidaankin tulkita olevan fyysisen ympäristön sijaan paremminkin pastoraalinen ihmisen tunteita kuvaava tila. Kappaleissa ihmisen elämäntapahtumat kuvataan maalla tai kaupungissa, mutta kaipaus ja suru paljon etäämmällä kosmisessa kaukaisuudessa.

Levyn kappaleiden pääteemat käsittelevät tulkinnanvaraisten aiheiden lisäksi paikoin varsin konkreettisiakin tapahtumia, joiden vaikutukset tiivistyvät yksilön tunnekokemukseen. Varsinaisten teemojen sijaan kappaleissa kaipaus, suru, tyhjyyden melankolia ja ei-toivotun muutoksen herättämät tunteet ottavat pääroolin, ja tätä kautta avaruuden merkitys levyllä onkin suurempi kuin yksittäisistä viittauksista voisi äkkiseltään päätellä. Avaruus osoittaa myös tunteiden kokoluokan: kun pienen ihmisen tunteiden vertauskuvat ovat valtavia taivaankappaleita, ovat tunteetkin merkittävän kokoisia.

Avaruuden käytöltä Hector eroaa ratkaisevalla tavalla keskeisenä vaikuttimena toimineesta Bowiesta ja monen muun aikalaisartistin lähestymistavasta. Hector ei alleviivaa ja nosta avaruutta kappaleidensa pääteemoiksi, vaan kätkee sen tekstien sisään monitulkintaisina vertauksina. Aikana, jolloin avaruus oli viihteellistynyt ja arkipäiväistynyt, näennäisen hienovarainen mutta lähemmin tarkasteltuna voimakas vertauskuvallinen käyttö korostaa sen menetettyä merkitystä jonakin etäisenä, salaperäisenä ja kiehtovana. Vertauskuvallisella käytöllään *Herra Mirandos* asettaa Kuulle jälleen televisioviihdettä korkeamman arvon ja tunnustaa Auringon kaikkivoipaisen voiman.

Lähteet

Kaikki linkit tarkistettu 26.4.2022.

Aineisto

Hector: Herra Mirandos. LP-levy. Top Voice. TOP LP 522. 1973.

Kirjallisuus

Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "V-2 rocket". Encyclopedia Britannica, 27.4.2021, <https://www.britannica.com/technology/V-2-rocket>.

Brunner, Bernd. 2010. Moon: A Brief History. Yale University Press: New Haven.

Harma, Heikki & Kousa, Tuula. 2017. Hector: Asfalttihippi: muistelmia putkiradiosta Ruusuportille. Kustannusosakeyhtiö Otava: Helsinki.

Immonen, Tenho. 1999. "Niinhän on maailma kirjoitettu". Hectorin laulutekstien tekstienvälisyydestä. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kirjallisuuden laitos, <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/9049>.

Leskelä-Kärki, Maarit. 2021. "Avaruus ja suru". Kuviteltu avaruus: matkoja maan ulkopuolelle. Toim. Kurvinen, Heidi & Paju, Petri & Saarikoski, Petri. Kulttuurihistorian seura ry, Turku, 237–246.

McLeod, Ken. 2003. "Space Oddities: Aliens, Futurism and Meaning in Popular Music". Popular music 22 (3), 337–355.

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry: Kulta- ja platinalevyt: Artistit: Hector. Musiikkituottajien verkkosivu 2022. <https://www.ifpi.fi/tutkimukset-ja-tilastot/kulta-ja-platinalevyt/artistit/hector/>.

Ndalianis, Angela. 2018. "Bowie and Science Fiction / Bowie as Science Fiction". Cinema journal 57 (3), 139–149, <https://www.jstor.org/stable/44867594>.

Populaarimusiikin museo: Hector. Hectorin biografia ja diskografia Populaarimusiikin museon verkkosivulla 2022. <http://pomus.net/001653> (3.4.2022).

Rautiainen-Keskustalo, Tarja. 2019. "Lumienkeli eteisessä. Hectorin laulujen luontosuhteesta".
Musiikki ja luonto: soiva kulttuuri ympäristökriisin aikakaudella. Toim. Torvinen, Juha & Välimäki,
Susanna. Turun yliopisto: Turku, 93–114, <http://hdl.handle.net/10138/323594>.

Stirone, Shannon. 2019. "Imagining the Moon". The New York Times
9.7.2019, <https://www.nytimes.com/2019/07/09/science/moon-art-culture.html>.

Wessels, Allison Rae & Collins, Patrick. 1994. "Space Activities and Global Popular Music Culture".
Acta astronautica 32 (2), 143–150.